

**IVANENKO B., assistant professor of general psychology
Taras Shevchenko National university of Kyiv**

Summary. *This article investigates the process of nurture from the point of psychoanalytical approach. The specificities of nurture and its influence upon a child, conditioned by the inner conflict contents of parents' psychics. The article thoroughly scrutinizes deep psychic mechanisms, which condition destructive relationships between parents and their own children on the latent level. Based on the overall summarizing material, relevant recommendations were generated aiming to facilitate and optimize the process of nurture.*

Key words: *parental education, early life experiences, psychic trauma, destructive education, constructive parenting strategies*

УДК 159. 942.2:620.9

ПСИХОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУЕНЕРГЕТИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Д.А. КОСТЮК, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та психології Національного університету біоресурсів і природокористування України

Анотація: *У статті розглянуто різні підходи до поняття “інтелект” в психології. Розкрито сутність поняття “професійний інтелект” енергетиків сільськогосподарського виробництва. Проаналізовано особливості професійного інтелекту майбутніх інженерів-енергетиків сільськогосподарського виробництва.*

Ключові слова: *інтелект, аграрні ВНЗ, фахівець, енергетик сільськогосподарського виробництва, професійний інтелект, складові інтелекту, розвиток*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аграрний сектор є життєво важливою сферою матеріального забезпечення і соціального розвитку суспільства, який характеризується специфічними умовами праці, наявністю різноманітних форм власності. Перспективи його розвитку відповідно до вимог сучасної ринкової економіки залежить від рівня технологічної, технічної та економічної підготовленості фахівців.

У вищій аграрній освіті мають місце пошуки нових підходів до підготовки фахівців, що спрямовані на підвищення їх кваліфікації, професійної компетентності, конкурентоспроможності відповідно до швидкозмінних умов праці. Тому професійно підготувати майбутніх фахівців з технічного профілю, здатних цілком відповідати високим професійним орієнтирам початку третього тисячоліття, є складним завданням. Винятково важливого значення набуває професійна підготовка майбутніх фахівців з енергетики сільськогосподарського виробництва в аграрних ВНЗ, де забезпечуються не тільки озброєння фаховими знаннями, вміннями й навичками, а й виховання та розвиток особистості: інтелектуальні здібності, формування сучасного світогляду, пізнавальної самостійності, морально-етичної культури, національної свідомості, інтересів, нахилів, мотивів і ціннісних настанов.

© Д. А. Костюк, 2015

І тому, сучасну дійсність важко уявити собі без інтелекту, без самої можливості аналізувати і зіставляти між собою предмети і явища. Завдяки своїй розумовій діяльності фахівець виявляє в собі величезні можливості для саморозвитку та самовдосконалення. При відсутності інтелекту, людина не змогла б зробити наукові відкриття, а більшість вид діяльності взагалі були б відсутніми.

Мета статті – проаналізувати наявні в психолого-педагогічній літературі погляди щодо поняття “інтелект” та уточнити поняття “професійний інтелект” енергетиків сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню поняття “інтелект” присвячено багато зарубіжних і вітчизняних праць, а саме: Ж. Піаже, Ч. Спірмен, О. Леонтьєв, О. Лурія, П. Гальперін, Б. Тєплов, Б. Ананьєв, О. Брушлінський, О. Тихоміров та інші.

Дослідженням проблеми інтелекту у студентів технічних спеціальностей займалося незначна кількість науковців. Так, І.А. Бідюк – визначила особливості інтелекту студентів технічного вузу механічних спеціальностей [1], Н.В. Підбуцька – описала структуру інтелекту майбутніх фахівців технічного і гуманітарного профілю [4].

Аналіз наукових досліджень свідчить про недостатнє вивчення проблеми інтелекту у студентів технічних спеціальностей аграрних ВНЗ. Відсутні праці, в яких би було дано визначення професійного інтелекту енергетиків сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття інтелекту ввів англійський учений Ф. Гальтон в кінці 19 століття. Де за основу були взяті наукові праці Чарльза Дарвіна про еволюцію. Стосовно характеристики інтелекту то їх досліджували такі вчені як: А. Біне, Ч. Спірмен, С. Колвін, Дж. Петерсон, Ж. Піаже. Вони розглядали інтелект як поле безмежних можливостей людини. Завдання кожного конкретного індивіда полягає в тому, щоб реалізувати свій інтелект грамотно, з користю для себе і оточуючих. Насправді лише деякі розуміють своє істинне призначення і готові вкладати сили в розвиток здібностей.

Відповідно до довідкової літератури поняття «інтелект» (від лат. intellectus – пізнання, розуміння, розум) трактується як здатність до здійснення процесу пізнання й до ефективного рішення проблем, зокрема при оволодінні новим колом життєвих завдань. У сучасній психології поняття «інтелект» вживається, головним чином, у теорії індивідуально-типологічних особливостей розвитку особистості [2, с. 919].

Аналіз наукової літератури показує, що науковці, які вивчають проблему інтелекту в психології, філософії та педагогіці, ще не досягли однотайності у визначенні цього поняття і дають такі його трактування:

- С. Дж. Гулд “інтелект” розуміє, як здатність вирішувати проблеми незапрограмованим (творчим) шляхом;
- Д. Векслер стверджує, що це здатність діяти доцільно, думати раціонально й діяти ефективно відносно навколишнього середовища;
- Л. Терман наголошував, що це здатність до абстрактного мислення;
- Г. Спенсер розглядає “інтелект” як вроджену якість, на відміну від здібностей, придбаних у процесі навчання.

Інтелект відноситься до найбільш складних розумових здібностей особистості. В розумінні його сутності думки психологів різняться. Труднощі виникають навіть при самому тлумаченні інтелекту. Останню за часом спробу

представити загальноприйнятне визначення інтелекту здійснили 52 провідних психологи в галузі психології інтелекту, які надрукували у 1994 році в Wall Street Journal наступний перелік базових постулатів:

- інтелект існує як найбільш загальна розумова здатність, яка включає здібності до логічного мислення, рішення проблем, абстрактного мислення.
- інтелект може бути вимірний за допомогою тестів на інтелект.
- тести на інтелект не є культурно зумовленими.
- інтелект, більше ніж інші конструкти, пов'язаний із сферою освіти, з професійною діяльністю та соціальним середовищем.
- спадковість відіграє у формуванні інтелекту більш суттєву роль, ніж середовище.
- особистість не народжується з незмінним рівнем інтелекту.

Узагальнене визначення інтелекту може мати такий вигляд: інтелект – це система психічних процесів, які дають змогу людині використовувати свої здібності для оцінки ситуації, прийняття раціональних рішень і організації відповідної поведінки у середовищі, яке змінюється [3].

Що стосується видів інтелекту то тут немає одностайності у їх кількості. Зокрема, Говард Гарднер стверджує, що всі людські особистості мають множинні інтелекти, які можна розвивати і зміцнювати, або ігнорувати і ослаблювати. Він вважає, що кожна людина має вісім видів інтелекту.

Цікавою формою єдиного інтелекту є так званий професійний інтелект. Термін «професійний інтелект» до практичного і наукового користування почав входити порівняно недавно, з другої половини ХХ ст., у зв'язку зі значною інтелектуалізацією всієї суспільної праці, спричиненою науково-технічною революцією. Поняття «професійний інтелект» найчастіше вживається у двох значеннях. З одного боку, якщо хочуть підкреслити високий професійно-кваліфікаційний рівень фахівця, йдеться про особливості мислення, що виражають його «якісний» аспект. З іншого боку, якщо прагнуть підкреслити особливості мислення, що зумовлені характером професійної діяльності, то мається на увазі предметний аспект. Але найчастіше поняття «професійний інтелект» вживається одночасно в обох цих значеннях [6].

Становлення професійного інтелекту багато в чому залежить від особистісних якостей студентів, від того наскільки гармонійно вони будуть взаємодіяти з професією. Особистість та діяльність студента дуже тісно пов'язані між собою, тому знаючи особливості змінення особистісних характеристик майбутніх фахівців у процесі професійного становлення, можливо не тільки висувати прогнози відносно змін у професійній діяльності, але й коригувати, покращувати траєкторію процесу професійного становлення особистості в цілому [5].

Студентам з цим типом інтелекту не складає труднощів розібратися в складній схемі або прочитати креслення. Вони люблять вирішувати математичні і логічні завдання, як правило, чим завдання важче, тим їм цікавіше його виконувати. Вони:

- добре розбираються в техніці, люблять з нею працювати;
- спираються більше на логіку і розум, ніж на почуття;
- як правило, пунктуальні і вимагають того ж від інших;
- легко сприймають просторові ідеї;
- вирішуючи проблему, намагаються обдумати і проаналізувати можливі варіанти вирішення і вибрати оптимальний;
- воліють складати акуратні конспекти з пройденого матеріалу

– набагато краще запам'ятовують креслярські схеми, ніж назви
Отже, **професійний інтелект** – це сукупність інтелектуальних процесів, необхідних для вирішення завдань, пов'язаних з професійною діяльністю.

Професійний інтелект майбутнім інженерам-енергетикам необхідний для здійснення логічних операцій, вирішення професійних завдань. Для підвищення рівня логіки рекомендується розгадувати кросворди, читати інтелектуальні, корисні книги, займатися саморозвитком, відвідувати тематичні семінари та тренінги.

Професійний інтелект потребує постійної роботи. Щоб вільно оперувати цифрами, потрібно постійно проводити в думці складні обчислення, розв'язувати задачі.

Отже, інтелектуальний розвиток майбутніх інженерів-енергетиків сільськогосподарського виробництва – одне з головних завдань при підготовці фахово компетентного фахівця. На нашу думку, інтелектуальний розвиток студента відбуватиметься завдяки цілеспрямованому, систематичному і безперервному процесу удосконалення методично-математичної підготовки і квазіпрофесійної діяльності за допомогою відповідного навчального матеріалу, доцільного впливу та адекватної організації навчально-виховного процесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Провівши аналіз психолого-педагогічної літератури було встановлено, що професійний інтелект – це сукупність інтелектуальних процесів, необхідних для вирішення завдань, пов'язаних з професійною діяльністю. За результатами дослідження професійного інтелекту у майбутніх енергетиків сільськогосподарського виробництва зроблено висновок, що: професійний інтелект майбутнім інженерам-енергетикам необхідний для здійснення логічних операцій та вирішення професійних завдань, а для підвищення рівня логіки майбутнім інженерам-енергетикам рекомендується розгадувати кросворди з термінами фахового спрямування, читати інтелектуальну, фахову літературу, займатися саморозвитком, приймати участь у конференціях, семінарах та тренінгах.

В подальшому плануємо визначити рівень сформованості професійного інтелекту у майбутніх інженерів-енергетиків сільськогосподарського виробництва та розробити методику щодо його підвищення.

Література

1. Бідюк І.А. Гендерна специфіка становлення професійного інтелекту у студентів вищого технічного навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 / І.А. Бідюк; НАПН України, Інститут психології ім. Г.С. Костюка. – К., 2011. – 20 с.
2. Большая советская энциклопедия. – М.: Сов. Энцикл., 1972. – Т. 10. – С. 919.
3. Козубовский В.М. Общая психология: личность / В.М. Козубовский. – Минск: Алмафея, 2008. – 368 с.
4. Підбуцька Н.В. Особливості та структура інтелекту майбутніх фахівців технічного і гуманітарного профілю // Зб. наук. пр. НАДПСУ. – 2014. – № 2(71). – С. 300–311.
5. Смутьсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту / Смутьсон М. Л. – К. : Знання, 2001. – 223 с.

6. Соколовський С. Професійний інтелект як принцип «селекції» державних службовців // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02\(2\)/Sokolovskyy.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02(2)/Sokolovskyy.pdf)

REFERENCES

1. Bidyuk I.A. Gender speciali fit in intelligentiam professio alumni studiorum superiorum technica educational instituta: Thesis. Thesis. pro gradu candidatus. Psychologia. Scientiarum: 19.00.07 / I.A. Bidyuk; Naps Ucraina, Institute of Vergil. G.S. Kostyuk. – K., 2011. – XX s.
2. BOL'SHAIa Sovetskaya Encyclopedia. – M.: Sov. Entsycl., 1972. – T. 10. – P. CMXIX.
3. Kozubovskyy V.M. General Psychology: personalitatem / V.M. Kozubovskyy. – Minsk: Almafeya, 2008. – CCCLXVIII p.
4. Pidbutska N.V. Features et intelligentia structura futurum elit, technica et humaniorum literarum // Coll. Scientia. pr. NADPSU. – 2014 - № II (LXXI). – P. 300–311.
5. Smulson M.L. Psychology intelligentiae / Smulson M.L.– K: Knowledge, 2001. – CCXXIII s.
6. Sokolowski S. Intelligentiam professio principium "lectio" state elit // [electronic resource]. – Access: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02\(2\)/Sokolovskyy.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02(2)/Sokolovskyy.pdf)

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ЭНЕРГЕТИКА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

Д.А. КОСТЮК, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры социальной работы и психологии Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Аннотация. В статье рассмотрены различные подходы к понятию "интеллект" в психологии. Раскрыта сущность понятия "профессиональный интеллект" энергетиков сельскохозяйственного производства. Проанализированы особенности профессионального интеллекта будущих инженеров-энергетиков сельскохозяйственного производства.

Ключевые слова: интеллект, аграрные вузы, специалист, энергетик сельскохозяйственного производства, профессиональный интеллект, составляющие интеллекта, развитие

PSYCHOLOGICAL ESSENCE ENERGETIC PROFESSIONAL INTELLIGENCE AGRICULTURAL PRODUCTION

D. Kostyuk, Ph.D., associate professor, assistant professor of social work and psychology, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Summary. The article discusses different approaches to the concept of "intelligence" in psychology. The essence of the concept of "professional intelligence" Energy agricultural production. The features of a professional intelligence Energy Engineers future agricultural production.

Keywords: intelligence, agricultural universities, specialist, energy agriculture, professional intelligence component of intelligence development